

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Διπλωματική Εργασία

*Η ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΒΕΛΤΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗΣ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ*

της

ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΝΤΕΡΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Θεοφάνης Καραγιώργος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Δεκέμβριος 2022

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή.....	5
2. Ανταγωνιστικότητα Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος.....	6
3. Εταιρική Φορολογία και Φορολογία Κεφαλαίου	10
4. Πηγές Κρατικών Εσόδων στον ΟΟΣΑ	17
5. Φοροαποφυγή και Φοροδιαφυγή.....	24
5.1 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή στις Επιχειρήσεις	25
5.2 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	26
5.3 Αντιμετώπιση Φοροδιαφυγής και Ενίσχυση Επιχειρήσεων	27
5.4 Μεταφορά κερδών και στρατηγικές βελτιστοποίησης φορολογίας.....	29
6. Συμπεράσματα	31
Βιβλιογραφία.....	32
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	34

1. Εισαγωγή

Το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας στον κόσμο διαφέρει. Πέρα από τους συντελεστές φορολόγησης και τις κλίμακες που διαφέρουν, πολλές φορές δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα σε διαφορετικούς τομείς φορολόγησης. Κάθε κράτος καθορίζει τη δική του πολιτική φορολόγησης, καθώς τα φορολογικά έσοδα είναι τα βασικότερα κεφάλαια που αντλεί ως έσοδα για την πραγματοποίηση όλων των αναπτυξιακών και κοινωνικών πολιτικών του αλλά και την κάλυψη τρεχουσών δαπανών. Βέβαια διαφορετική βαρύτητα δίνει κάθε χώρα στις κοινωνικές κατηγορίες που θα φορολογήσει ανάλογα με τις ανάγκες της και την πολιτική. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η φορολόγηση των επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν την βασική μηχανή παραγωγής εσόδων σε μια οικονομία και συμβάλλουν έντονα στην ανάπτυξη κάθε κράτους, με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η φορολόγηση των εταιρικών κερδών μπορεί να αποφέρει σταθερά έσοδα σε ένα κράτος, υπονομεύει, όμως, ταυτόχρονα την αναπτυξιακή πορεία των εταιρειών και τα κίνητρα για επιχειρηματικότητα. Για αυτό το λόγο πολλές επιχειρήσεις προσπαθούν να υιοθετήσουν τεχνικές βελτιστοποίησης της συνάρτησης κερδοφορίας, με καλύτερη διαχείριση των φορολογικών υποχρεώσεων.

Στη φορολογία διακρίνονται 5 διακριτές κατηγορίες φορολόγησης και αφορούν τη φορολογία εισοδήματος, την εταιρική φορολογία, την φορολογία κατανάλωσης μέσω ΦΠΑ, τη φορολογία ακινήτων και τη φορολογία κοινωνικής ασφάλισης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τις παραπάνω κατηγορίες και να πραγματοποιηθεί συγκριτική μελέτη μεταξύ διαφόρων χωρών του κόσμου, όπου μπορούν να εντοπιστούν οι φορολογικές διαφορές. Μέσα από αυτή τη διαδικασία αναδύεται και η περίπτωση της Ελλάδας όπου μελετάται ξεχωριστά. Παρουσιάζονται τα αίτια για τις φορολογικές διαφορές της Ελλάδας σε σχέση με άλλες χώρες και γίνεται μία προσπάθεια ερμηνείας των παραγόντων που οδηγούν στο περίπλοκο φορολογικό σύστημα. Τέλος, παρουσιάζονται τα φαινόμενα φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής, αναλύεται η διαφορά τους ενώ ταυτόχρονα παρατίθενται στρατηγικές βελτιστοποίησης κερδοφορίας με μεταφορά κερδών.

2. Ανταγωνιστικότητα Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος

Σύμφωνα με την έρευνα φορολογικής ανταγωνιστικότητας 2021 του Tax Foundation, η Ελλάδα μείωσε τον εταιρικό φόρο εισοδήματος από 24% το 2020 σε 22% το 2021, επέκτεινε τις φορολογικές επιδοτήσεις Έρευνας & Ανάπτυξης και μείωσε ελαφρά τον ανώτατο φορολογικό συντελεστή εισοδήματος φυσικών προσώπων. Η κατάταξη της Ελλάδας παρέμεινε αμετάβλητη στην 29^η (Bunn and Elke, 2021). Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 1 η Ελλάδα κατατάσσεται σε υψηλό επίπεδο όσον αφορά τη φορολογία προσώπων συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες, βρίσκεται σε αρκετά χαμηλότερες θέσεις όσον αφορά την εταιρική φορολογία, τη φορολογία ακίνητης περιουσίας και στη διασυνοριακή φορολογία ενώ παρουσιάζει από τις χαμηλότερες κατατάξεις σε επίπεδο φορολογίας κατανάλωσης (ΦΠΑ), γεγονός που μειώνει συνολικά το δείκτη και την κατάταξη της χώρας.

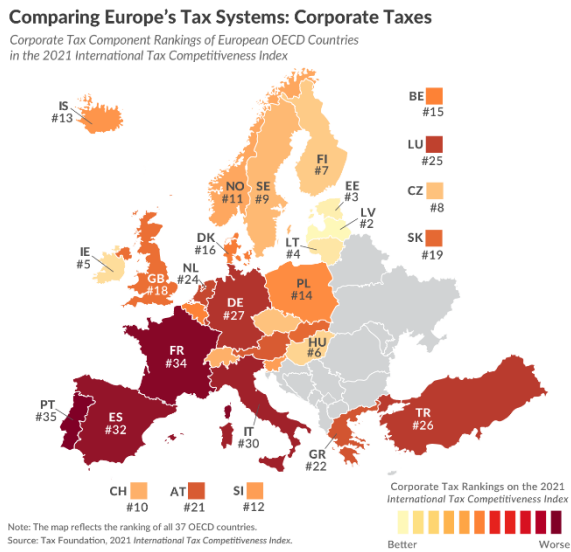
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η φορολογική εικόνα της Ελλάδας φαίνεται ως εξής: Σε επίπεδο εταιρικής φορολογίας (Εικόνα 1) βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο συντελεστών φορολογίας με τα υπόλοιπα κράτη. Κράτη όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία φαίνεται να φορολογούν περισσότερο τις επιχειρήσεις τους ενώ οι σκανδιναβικές χώρες φαίνεται να πράττουν ακριβώς το αντίθετο. Σε επίπεδο ατομικής φορολογίας (Εικόνα 2) η Ελλάδα φαίνεται να έχει πολύ καλές επιδόσεις στην Ευρώπη, καθώς συγκαταλέγεται στις χώρες που καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις με τη χαμηλότερη φορολογία εισοδήματος μαζί με την Πολωνία, Ουγγαρία, Εσθονία, Τσεχία, Βέλγιο, Λετονία και Λιθουανία. Αντίθετα, χώρες όπως η Γαλλία, η Ιταλία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Ισλανδία φαίνεται να φορολογούν περισσότερο τα εισοδήματα των πολιτών τους. Ωστόσο, σε επίπεδο φορολογίας κατανάλωσης (Εικόνα 3), η Ελλάδα δεν παρουσιάζει τόσο καλή επίδοση, καταλαμβάνοντας τις τελευταίες θέσεις μαζί με την Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία και Βέλγιο, δηλαδή με τις ίδιες χώρες οι οποίες σημείωναν την καλύτερη επίδοση σε επίπεδο φορολογίας εισοδήματος. Φαίνεται λοιπόν ότι, οι χώρες οι οποίες δεν φορολογούν τα εισοδήματα τόσο έντονα λαμβάνουν έμμεσα τους φόρους αυτούς μέσω φόρων κατανάλωσης, το οποίο όμως επηρεάζει μακροοικονομικά την κατανάλωση της χώρας. Τέλος, σε επίπεδο φορολογίας ακίνητης περιουσίας (Εικόνα 4) παρουσιάζονται δύο εικόνες. Οι χώρες οι οποίες διατηρούν υψηλά επίπεδα φορολογίας ακινήτων όπως η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Αγγλία και η Ελλάδα και χώρες με μειωμένη φορολογία ακινήτων, όπως Γερμανία, Αυστρία, Τσεχία και Σουηδία, καταλαμβάνοντας τις πρώτες θέσεις.

Πίνακας 1: 2021 International Tax Competitiveness Index Rankings

Country	Overall Rank	Overall Score	Corporate Tax Rank	Individual Taxes Rank	Consumption Taxes Rank	Property Taxes Rank	Cross-Border Tax Rules Rank
Estonia	1	100.0	3	1	9	1	15
Latvia	2	85.1	2	5	27	5	9
New Zealand	3	81.3	28	6	6	2	22
Switzerland	4	78.4	10	15	1	35	2
Luxembourg	5	76.5	25	20	4	13	5
Lithuania	6	76.5	4	7	24	7	23
Czech Republic	7	75.5	8	4	35	6	12
Sweden	8	72.9	9	18	16	8	14
Australia	9	71.3	29	17	7	4	24
Norway	10	70.6	11	13	18	15	11
Slovak Republic	11	69.3	19	3	34	3	34
Netherlands	12	69.2	24	22	14	21	3
Hungary	13	69.0	6	9	36	17	4
Israel	14	67.6	17	29	12	10	10
Finland	15	67.4	7	25	15	19	21
Germany	16	67.2	27	28	11	11	6
Turkey	17	66.7	26	8	23	22	8
Austria	18	65.7	21	32	13	14	7
Ireland	19	64.7	5	30	25	18	19
Canada	20	64.6	23	27	8	24	16
United States	21	62.4	20	26	5	28	32
United Kingdom	22	61.8	18	23	22	33	1
Belgium	23	61.6	15	11	30	30	18
Japan	24	61.5	36	21	3	26	27
Slovenia	25	61.3	12	14	31	25	20
Korea	26	60.6	33	24	2	32	33
Chile	27	58.2	1	35	29	12	37
Denmark	28	57.9	16	34	17	16	30
Greece	29	57.5	22	10	32	29	25
Spain	30	57.1	32	19	10	36	17
Colombia	31	55.0	37	2	20	23	35
Iceland	32	53.7	13	36	19	27	31
Mexico	33	52.5	31	16	26	9	36
Portugal	34	49.0	35	31	33	20	28
France	35	48.7	34	37	21	34	13
Poland	36	45.7	14	12	37	31	29
Italy	37	44.6	30	33	28	37	26

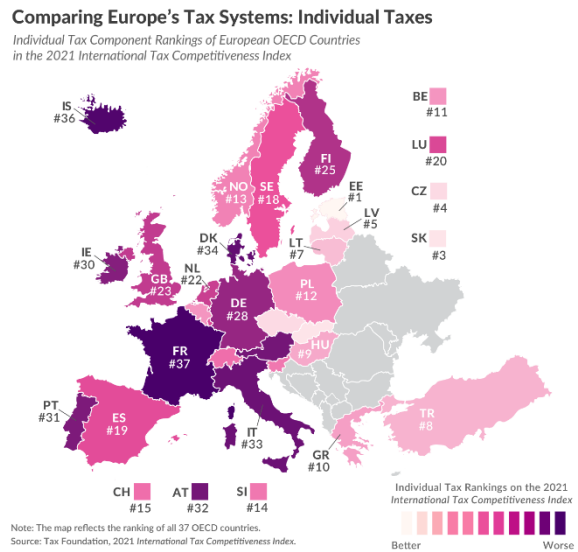
Πηγή: International tax competitiveness Index 2021 Report, Tax Foundation

Εικόνα 1: Σύγκριση εταιρικής φορολογίας στην Ευρώπη

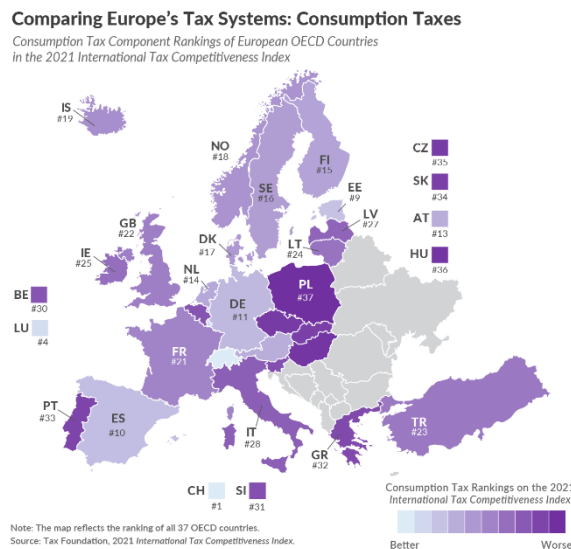
Πηγή: Tax Foundation

Εικόνα 2: Σύγκριση ατομικής φορολογίας εισοδήματος στην Ευρώπη

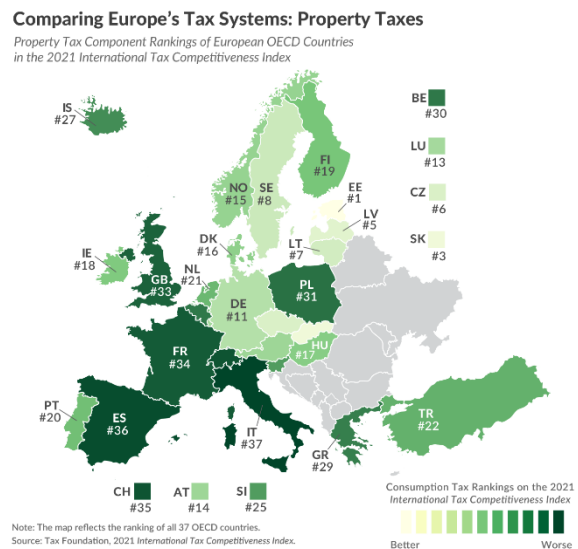
Πηγή: Tax Foundation

Εικόνα 3: Σύγκριση φορολογίας κατανάλωσης στην Ευρώπη

Πηγή: Tax Foundation

Εικόνα 4: Σύγκριση φορολογίας ακίνητης περιουσίας στην Ευρώπη

Πηγή: Tax Foundation

Μερικά δυνατά σημεία του ελληνικού φορολογικού συστήματος αποτελούν ο καθαρός φορολογικός συντελεστής 5% στα μερίσματα που είναι σημαντικά χαμηλότερος από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ που είναι 24,1%, η πολυπλοκότητα της φορολογίας εργασίας, η οποία είναι κάτω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, καθώς και οι κανόνες ελεγχόμενης αλλοδαπής εταιρείας στην Ελλάδα που είναι μέτριοι και ισχύουν μόνο για το παθητικό εισόδημα. Ωστόσο, ανάμεσα στις αδυναμίες του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι το γεγονός

ότι οι εταιρείες περιορίζονται σοβαρά ως προς το ποσό των καθαρών λειτουργικών ζημιών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να αντισταθμίσουν τα μελλοντικά κέρδη και οι εταιρείες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις ζημίες για να μειώσουν το φορολογητέο εισόδημα του παρελθόντος. Επίσης, η Ελλάδα έχει ένα σχετικά στενό δίκτυο φορολογικών συνθηκών (57 συνθήκες σε σύγκριση με μέσο όρο του ΟΟΣΑ 75 συνθηκών), ενώ με 24% η Ελλάδα έχει έναν από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ στον ΟΟΣΑ σε μία από τις πιο στενές βάσεις (Bunn and Elke, 2021).

3. Εταιρική Φορολογία και Φορολογία Κεφαλαίου

Το 1980, οι εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές σε όλο τον κόσμο ήταν κατά μέσο όρο 40,11% και 46,52% όταν σταθμίζονται με το ΑΕΠ. Έκτοτε, οι χώρες έχουν αναγνωρίσει τον αντίκτυπο που έχουν οι υψηλοί εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές στις επιχειρηματικές επενδυτικές αποφάσεις, με αποτέλεσμα το 2021, ο μέσος όρος να είναι 23,54% και 25,44% όταν σταθμίζεται με το ΑΕΠ, για 180 ξεχωριστές φορολογικές δικαιοδοσίες. Οι ευρωπαϊκές χώρες τείνουν να έχουν χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές εταιρικού εισοδήματος από χώρες σε άλλες περιοχές, ενώ πολλές αναπτυσσόμενες χώρες έχουν φορολογικούς συντελεστές εταιρικού εισοδήματος που είναι υψηλότεροι από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Σήμερα, οι περισσότερες χώρες έχουν εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές κάτω του 30% (Tax Foundation, 2020).

Εικόνα 5: Μέσος εταιρικός φορολογικός συντελεστής ανά περιοχή

Average Corporate Tax Rate by Region or Group, 2021

Region	Average Rate	Average Rate Weighted by GDP	Number of Countries Covered
Africa	27.97%	27.69%	50
Asia	19.62%	24.92%	47
Europe	19.84%	23.97%	39
North America	26.37%	26.09%	24
Oceania	23.75%	29.71%	8
South America	26.63%	31.03%	12
G7	26.69%	26.41%	7
OECD	23.04%	25.81%	38
BRICS	27.40%	26.07%	5
EU27	21.30%	25.79%	27
G20	26.75%	26.31%	19
World	23.54%	25.44%	180

Sources: Statutory corporate income tax rates are from OECD, "Table II.1. Statutory corporate income tax rate"; KPMG, "Corporate tax rates table"; Bloomberg Tax, "Country Guides - Corporate Tax Rates"; and researched individually, see Tax Foundation, "worldwide-corporate-tax-rates." GDP calculations are from the U.S. Department of Agriculture, "International Macroeconomics Data Set."

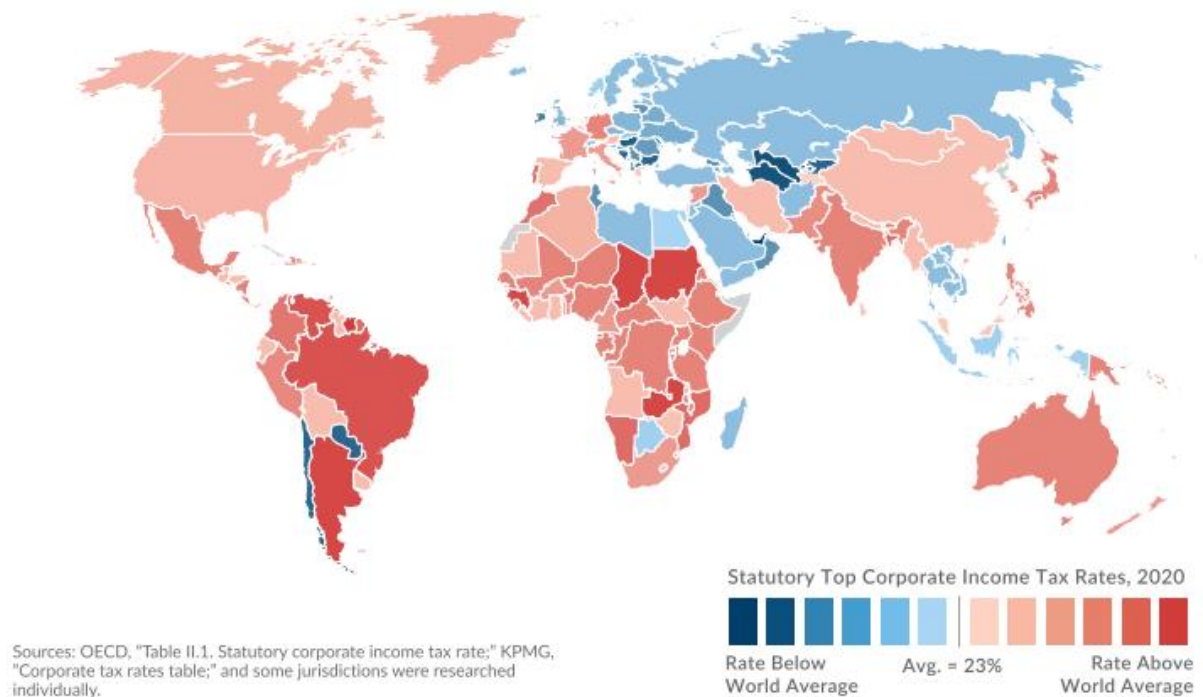
Πηγή: Tax Foundation, OECD

Το ίδιο συμπέρασμα μπορούμε να το δούμε αναλυτικά για όλες τις χώρες του κόσμου στον παρακάτω χάρτη. Εκεί φαίνεται ότι η Ελλάδα βρίσκεται στο μέσο όρο του εταιρικού φορολογικού συντελεστή που χρησιμοποιείται παγκοσμίως. Αυτό σημαίνει ότι κινείται σε σωστά επίπεδα όσον αφορά την φορολογική πολιτική για τις επιχειρήσεις και συμβαδίζει με τις παγκόσμιες τάσεις. Στην Εικόνα 7 παρατηρούμε ότι οι περισσότερες χώρες διατηρούν του εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές από 15% έως 30%.

Εικόνα 6: Εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές σε όλο τον κόσμο

Corporate Tax Rates around the World

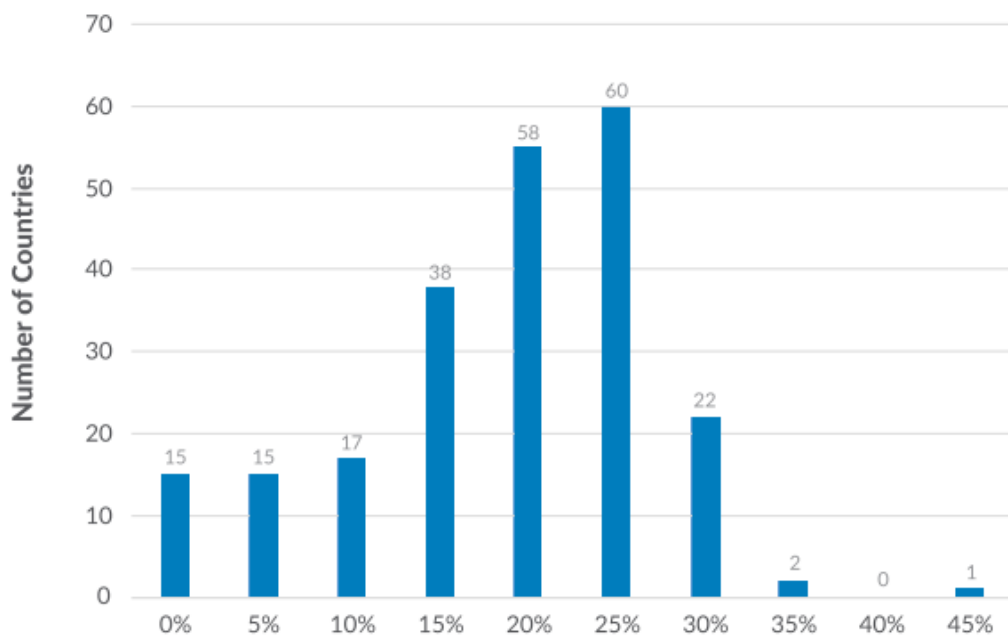
Statutory Top Corporate Income Tax Rates, 2021

Πηγή: Tax Foundation, OECD

Εικόνα 7: Κατανομή εταιρικών φορολογικών συντελεστών παγκοσμίως, 2021

Distribution of Worldwide Corporate Tax Rates, 2021

Sources: OECD, "Table II.1. Statutory corporate income tax rate;" KPMG, "Corporate tax rates table;" and some jurisdictions were researched individually.

Πηγή: Tax Foundation, OECD

Οι μέσοι όροι των ανώτατων νόμιμων εταιρικών φορολογικών συντελεστών σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο μειώθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, με τις περισσότερες χώρες να ακολουθούν την τάση (Εικόνα 8). Η τάση φαίνεται να συνεχίζεται, καθώς αρκετές χώρες σχεδιάζουν να μειώσουν τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές τα επόμενα χρόνια (Tax Foundation, 2020). Αυτό είναι και αποτέλεσμα πολλών μελετών και ερευνών που καταδεικνύουν τα οφέλη της χαμηλότερης φορολογίας εταιρικών κερδών από άλλα είδη φορολογίας. Ένας χαμηλότερος εταιρικός φορολογικός συντελεστής μειώνει το κόστος κεφαλαίου και δίνει περισσότερα κίνητρα για επενδύσεις. Ο πιο συχνός φορολογικός συντελεστής για νομικά πρόσωπα που συναντάται παγκοσμίως είναι μεταξύ 20 και 25% (Εικόνα 7).

Εικόνα 8: Διαχρονική κατανομή φορολογικών συντελεστών νομικών προσώπων παγκοσμίως

Corporate Tax Rates between 20% and 25% Have Become the Most Common

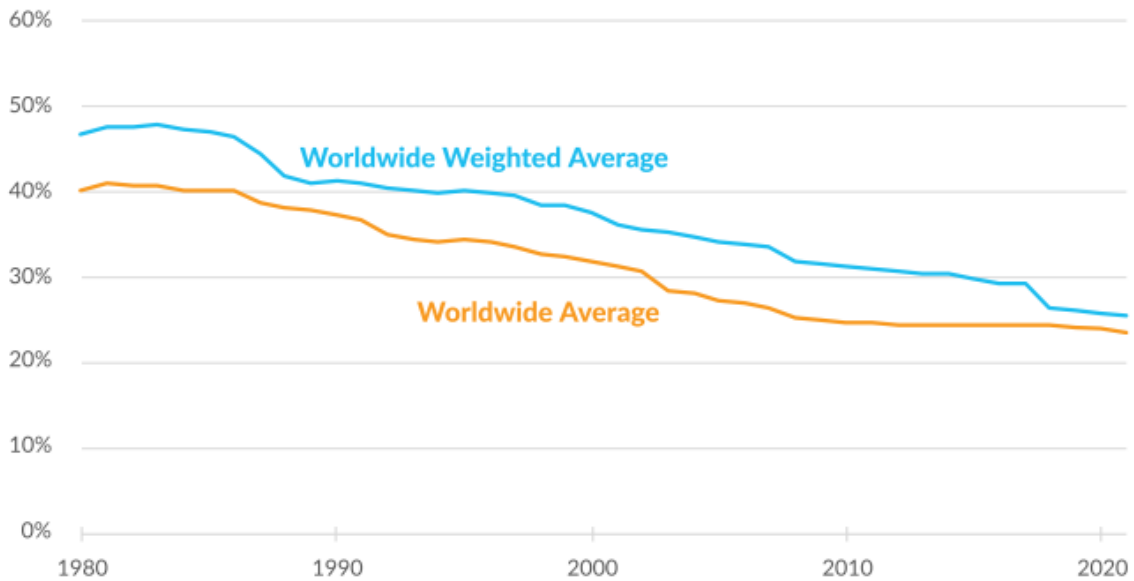
Distribution of Worldwide Statutory Corporate Income Tax Rates by Decade, 1980-2021

Πηγή: Tax Foundation

Corporate Tax Rates Have Continuously Declined over the Last 40 Years

Statutory Weighted and Unweighted Corporate Income Tax Rates, 1980-2021

Πηγή: Tax Foundation

Οι συντελεστές φορολογίας εισοδήματος εταιρειών μειώνονται σε όλο τον κόσμο τις τελευταίες δύο δεκαετίες (Εικόνα 9). Ο μέσος φορολογικός συντελεστής όλων των ευρωπαϊκών χωρών που καλύπτονται μειώθηκε από 22,8% το 2018 σε 21,8% το 2021. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα, το 2019, μείωσε το εταιρικό της φορολογικό συντελεστή από 29% σε 28% και στη συνέχεια στο 24% (Locher, 2021), ενώ για το 2021 ο φορολογικός συντελεστής νομικών προσώπων μειώνεται περαιτέρω στο 22%. Το γεγονός αυτό βελτιώνει ακόμη περισσότερο τη θέση της Ελλάδας στο κομμάτι της εταιρικής φορολογίας.

Η φορολόγηση του κεφαλαίου είναι ένα σύνθετο και αμφιλεγόμενο ζήτημα. Οι φόροι επί του κεφαλαίου περιλαμβάνουν φόρους εισοδήματος ατομικού κεφαλαίου και φόρο εισοδήματος εταιρειών καθώς και φόρους περιουσίας και συναλλαγών. Η φορολόγηση του κεφαλαίου - τόσο σε ατομικό όσο και σε εταιρικό επίπεδο - συζητείται πολύ και επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη μειώνοντας τα κίνητρα για αποταμίευση και επένδυση.

Το κεφάλαιο είναι συνεχώς μεταβαλλόμενο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη βάση του φόρου εισοδήματος των εταιρειών, καθώς πολλές εταιρείες στις μέρες μας έχουν μια παγκόσμια προοπτική όταν λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις. Οι υψηλοί φόροι στα κέρδη και τα κέρδη κεφαλαίου μειώνουν την απόδοση στην επιχειρηματικότητα. Οι υψηλοί

συντελεστές φορολογίας κεφαλαίου και εταιρικού εισοδήματος επιδεινώνουν τα γνωστά προβλήματα που προκαλεί το φορολογικό σύστημα, όπως για παράδειγμα, το κίνητρο για τις επιχειρήσεις να δανείζονται αντί να χρηματοδοτούν επενδύσεις με ίδια κεφάλαια, καθώς οι τόκοι συνήθως εκπίπτουν από τα έξοδα. Επιπρόσθετα, η φορολόγηση των κεφαλαιουχικών κερδών κατά την πραγματοποίησή τους προκαλεί περιοριστικά αποτελέσματα στις χρηματοπιστωτικές αγορές (Lundberg and Nathell, 2021).

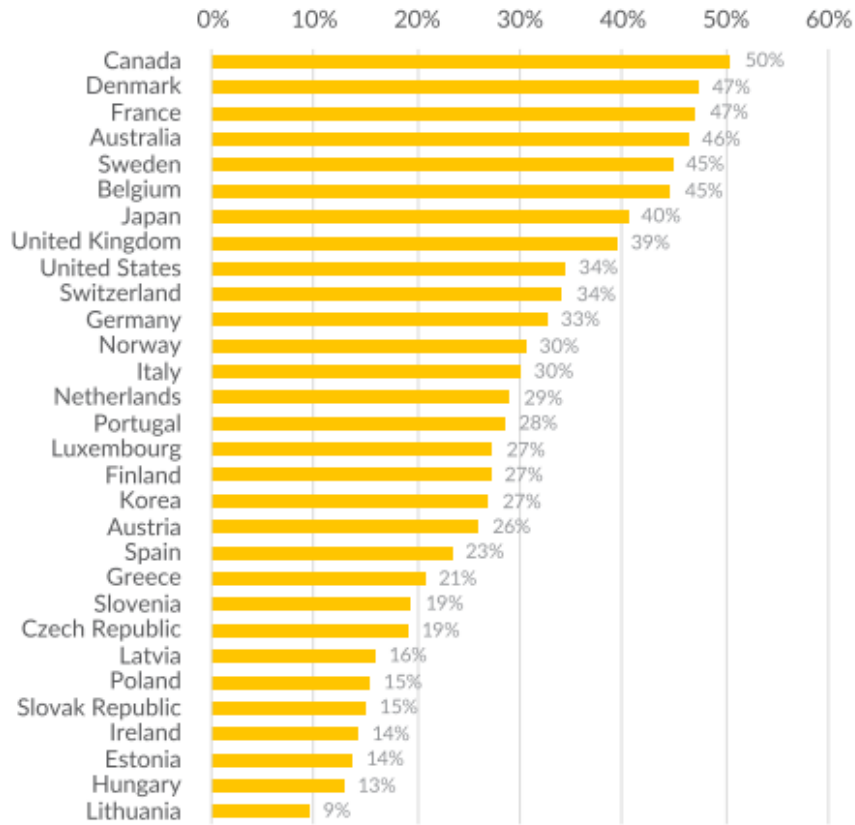
Σύμφωνα με τους Chamley (1986) και Kenneth (1985), το κεφάλαιο δεν πρέπει να φορολογείται καθόλου. Η φορολόγηση του κεφαλαίου στρεβλώνει τις αποφάσεις αποταμίευσης των ιδιωτών. Με τη μείωση της απόδοσης των αποταμιεύσεων, οι φόροι κεφαλαίου τιμωρούν όσους αναβάλλουν την κατανάλωσή αντί να καταναλώνουν το εισόδημά τους όταν αυτό αποκτάται. Λόγω του ανατοκισμού, η φορολογία κεφαλαίου τιμωρεί την αποταμίευση όσο μεγαλύτερος είναι ο ορίζοντας αποταμίευσης. Για μεγάλους ορίζοντες αποταμίευσης, η παραμόρφωση είναι πολύ μεγάλη. Αυτό οδηγεί σε χαμηλότερη αποταμίευση, χαμηλότερο απόθεμα κεφαλαίου και χαμηλότερο ΑΕΠ. Επομένως, η μη φορολόγηση του κεφαλαίου είναι προς το συμφέρον όλων, ακόμη και αυτών που ξοδεύουν ό,τι κερδίζουν (Straub and Werning, 2019).

Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, μαζί με την Ιρλανδία, έχουν τα χαμηλότερα επίπεδα φορολογίας κεφαλαίου. Πολλές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης έχουν σταθερούς ή σχεδόν σταθερούς φόρους εισοδήματος και ελαφριά εταιρική φορολογία. Για παράδειγμα, ο ουγγρικός συντελεστής εταιρικού φόρου εισοδήματος είναι 9% και η Εσθονία και η Λετονία φορολογούν μόνο τα διανεμόμενα κέρδη. Οι αγγλόφωνες χώρες, από την άλλη πλευρά, τείνουν να φορολογούν το κεφάλαιο σχετικά βαριά (Lundberg and Nathell, 2021). Στο παρακάτω γράφημα φαίνονται αναλυτικά οι συντελεστές φορολόγησης σε 30 χώρες.

Εικόνα 10: Μέση φορολογική επιβάρυνση κεφαλαίου σε 30 χώρες

Average Tax Burdens on Capital Income Are above 30 percent in Many of the World's Largest Economies

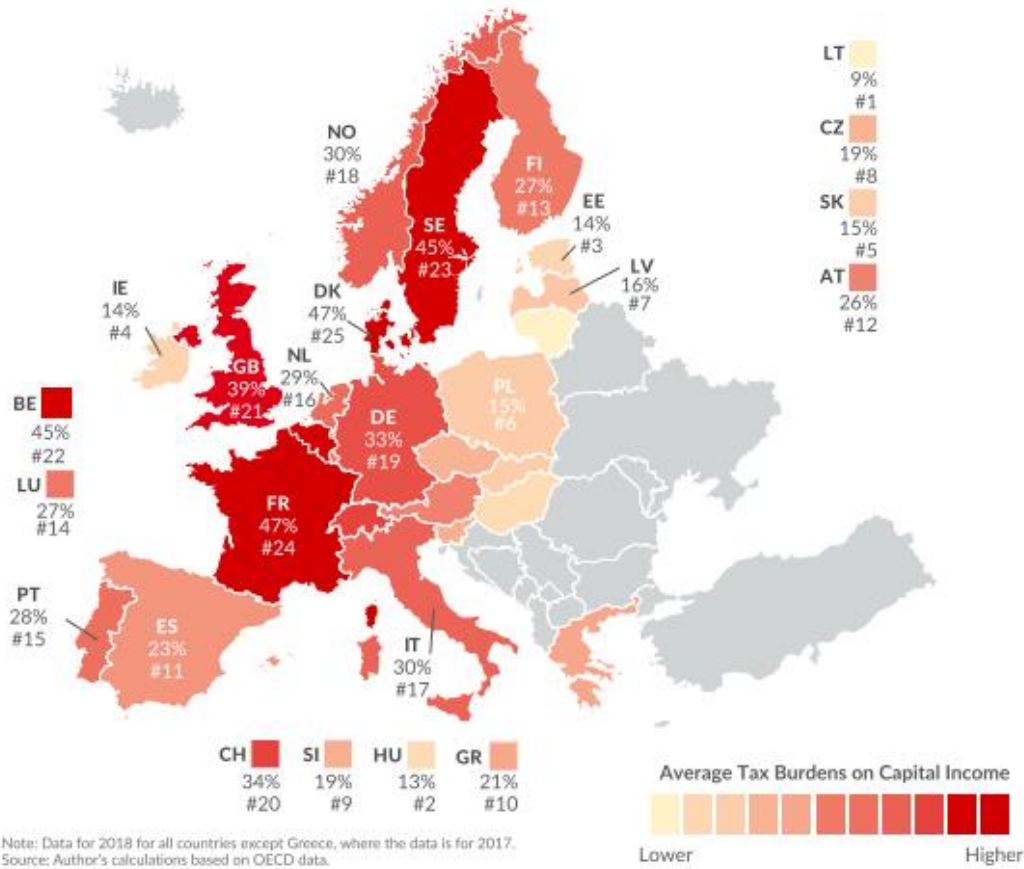
Average tax burden on capital income in 30 countries.

Πηγή: Tax Foundation, OECD data

Εικόνα 11: Μέση φορολογική επιβάρυνση κεφαλαίου στην Ευρώπη

Average tax burden on capital income in Europe

Πηγή: Tax Foundation

Οι εταιρικές αποταμιεύσεις φαίνεται να αντιδρούν σημαντικά στα φορολογικά κίνητρα στις χώρες του ΟΟΣΑ. Σύμφωνα με τους Fuest και Weichenrieder (2002), μια αύξηση κατά μία ποσοστιαία μονάδα του φορολογικού συντελεστή επί του εισοδήματος από ιδιωτικούς τόκους μπορεί να αυξήσει το κλάσμα της αποταμίευσης που πραγματοποιούνται εντός των εταιρειών κατά περίπου 2,6 ποσοστιαίες μονάδες. Από την άποψη του φορολογικού ανταγωνισμού, η μείωση των εταιρικών φορολογικών συντελεστών μπορεί επομένως να μετατοπίσει σημαντικά ποσά αποταμίευσης από τον τομέα των νοικοκυριών στον τομέα των επιχειρήσεων (Fuest and Weichenrieder, 2002).

4. Πηγές Κρατικών Εσόδων στον ΟΟΣΑ

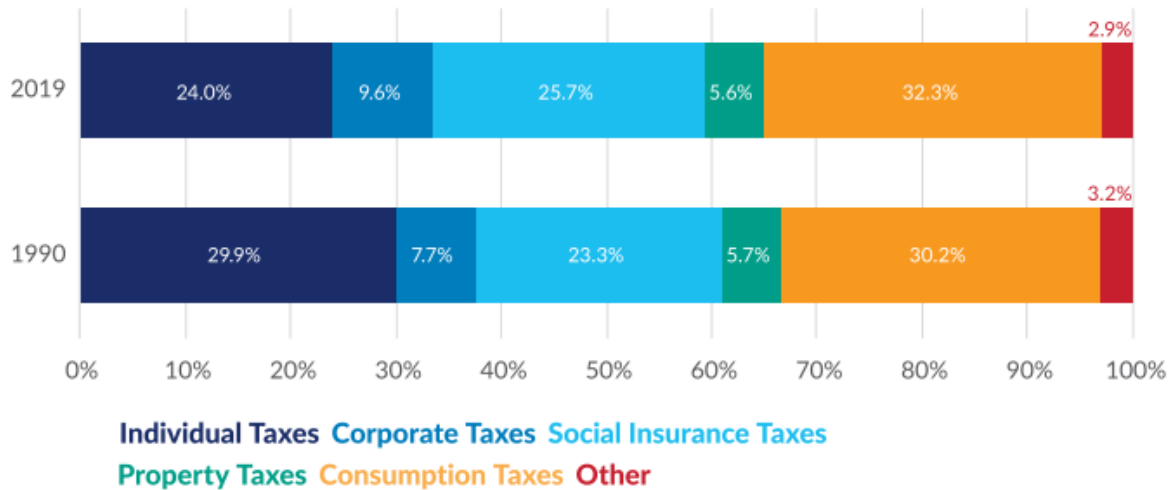
Οι ανεπτυγμένες χώρες αντλούν τα φορολογικά έσοδα μέσω ενός μείγματος φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων, εταιρικών φόρων, φόρων κοινωνικής ασφάλισης, φόρων επί αγαθών και υπηρεσιών και φόρων ιδιοκτησίας. Ο συνδυασμός φορολογικών πολιτικών μπορεί να επηρεάσει το πόσο στρεβλωτικό ή ουδέτερο είναι ένα φορολογικό σύστημα. Οι φόροι στο εισόδημα μπορούν να προκαλέσουν μεγαλύτερη οικονομική ζημιά από τους φόρους στην κατανάλωση και την ιδιοκτησία. Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο μια μεμονωμένη χώρα βασίζεται σε οποιονδήποτε από αυτούς τους φόρους μπορεί να διαφέρει σημαντικά. Μια χώρα μπορεί να αποφασίσει να έχει χαμηλότερη εταιρική φορολογία για να προσελκύσει επενδύσεις, γεγονός που μπορεί να μειώσει την εξάρτησή της από τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος των εταιρειών και να αυξήσει την εξάρτησή της από άλλους φόρους, όπως φόρους κοινωνικής ασφάλισης ή φόρους κατανάλωσης. Αυτές οι πολιτικές και οικονομικές διαφορές μεταξύ των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχουν δημιουργήσει διαφορές στον τρόπο με τον οποίο αντλούν τα φορολογικά έσοδα (Enache, 2021).

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του ΟΟΣΑ (2019), οι φόροι κατανάλωσης ήταν η μεγαλύτερη πηγή φορολογικών εσόδων για τις χώρες του ΟΟΣΑ. Κατά μέσο όρο, οι χώρες άντλησαν το 32,3% των φορολογικών τους εσόδων από φόρους κατανάλωσης. Αυτό δεν προκαλεί έκπληξη δεδομένου ότι όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ (εκτός από τις Ηνωμένες Πολιτείες) επιβάλλουν Φόρους Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) με σχετικά υψηλούς συντελεστές. Η επόμενη σημαντική πηγή φορολογικών εσόδων είναι οι φόροι κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίοι αντλούν το 25,7% των κρατικών εσόδων κατά μέσο όρο. Οι ατομικοί φόροι εισοδήματος αντιπροσώπευαν το 24% των συνολικών εσόδων στον ΟΟΣΑ. Τα μικρότερα μερίδια εσόδων ήταν από φόρους εισοδήματος επιχειρήσεων (9,6%) και φόρους ακινήτων (5,6%). Αν συγκρίνουμε τις μέσες πηγές φορολογικών εσόδων του ΟΟΣΑ του 2019 και του 1990, η πιο αξιοσημείωτη αλλαγή είναι η μείωση των φόρων εισοδήματος των φυσικών προσώπων έναντι των αυξήσεων των φόρων κοινωνικής ασφάλισης και κατανάλωσης, ως ποσοστό άντλησης κρατικών εσόδων. Το μερίδιο των εσόδων από φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων έχει επίσης αυξηθεί σε σύγκριση με το 1990, όπως φαίνεται στην Εικόνα 12 (παρά τη μείωση των φορολογικών συντελεστών εταιρικού εισοδήματος). Η σχετική

σημασία των φόρων ακίνητης περιουσίας ως πηγής εσόδων παρέμεινε σχεδόν σταθερή (Enache, 2021).

Εικόνα 12: Σύγκριση κρατικών εσόδων στις χώρες του ΟΕCD

OECD Tax Revenue Sources, 2019 and 1990

Πηγή: Tax Foundation

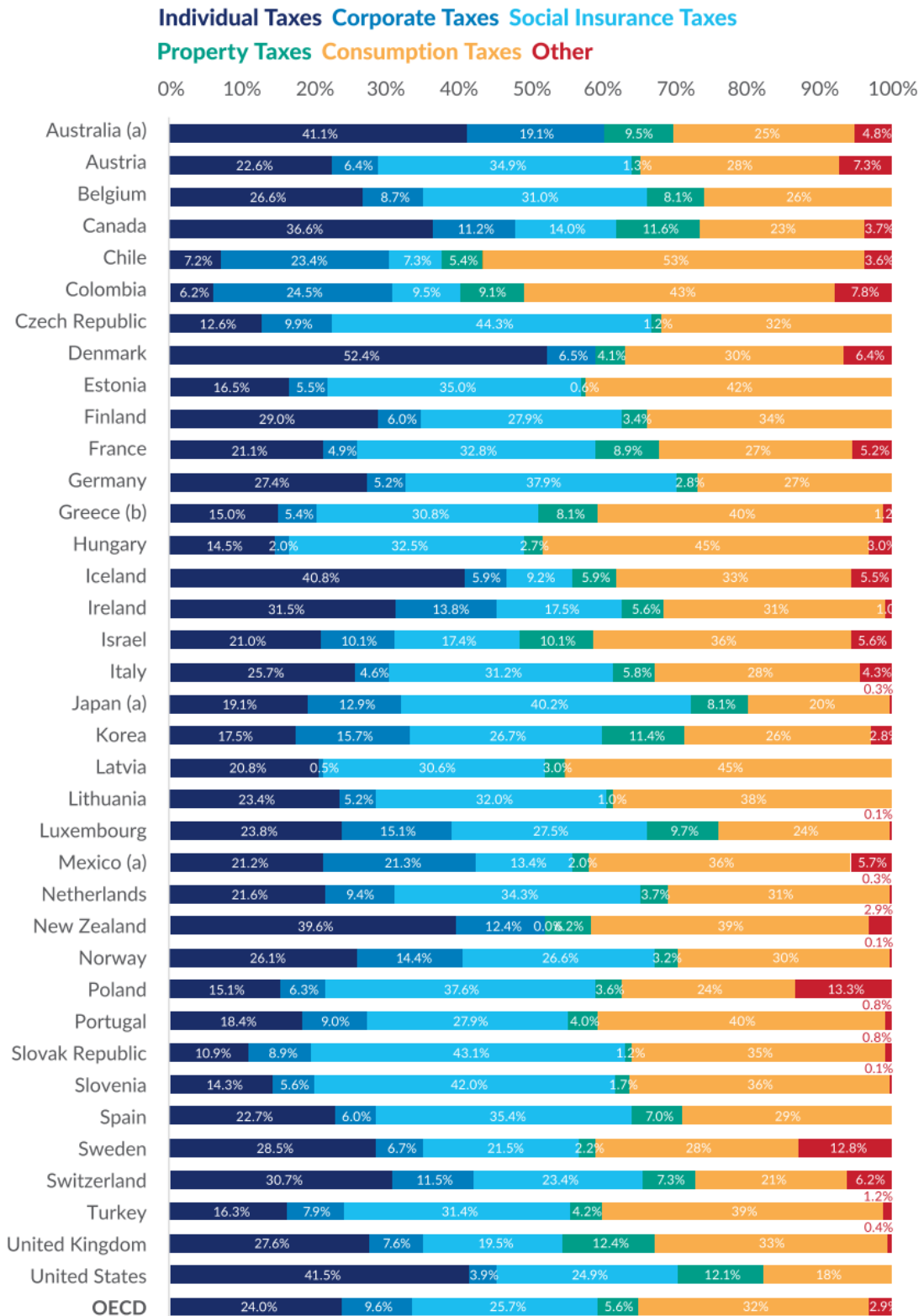
Οι φόροι κατανάλωσης είναι φόροι σε αγαθά και υπηρεσίες. Παρουσιάζονται με τη μορφή ειδικών φόρων κατανάλωσης, ΦΠΑ ή φόρων λιανικών πωλήσεων. Οι περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ επιβάλλουν φόρους κατανάλωσης μέσω του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι η μόνη χώρα στον ΟΟΣΑ χωρίς ΦΠΑ. Αντίθετα, οι περισσότερες κυβερνήσεις των πολιτειών των ΗΠΑ και πολλές τοπικές κυβερνήσεις εφαρμόζουν φόρο λιανικής στην τελική πώληση προϊόντων και ειδικούς φόρους κατανάλωσης στην παραγωγή αγαθών, όπως τα τσιγάρα και το αλκοόλ. Οι φόροι κοινωνικής ασφάλισης επιβάλλονται συνήθως για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων προγραμμάτων, όπως η ασφάλιση ανεργίας, η ασφάλιση υγείας και η ασφάλιση γήρατος. Στις περισσότερες χώρες, αυτοί οι φόροι εφαρμόζονται τόσο στον μισθό ενός ατόμου όσο και στη μισθοδοσία ενός εργοδότη. Οι φόροι εισοδήματος επιβάλλονται απευθείας στο εισόδημα ενός ατόμου, ξεκινώντας από το εισόδημα από μισθούς. Πολλά έθνη επιβάλλουν επίσης τον ατομικό φόρο εισοδήματός τους σε εισόδημα από επενδύσεις, όπως κέρδη κεφαλαίου, μερίσματα, τόκους και επιχειρηματικό εισόδημα. Αυτοί οι φόροι συνήθως επιβάλλονται με προοδευτικό τρόπο, πράγμα που σημαίνει ότι ο μέσος φορολογικός συντελεστής ενός ατόμου αυξάνεται καθώς αυξάνεται το εισόδημα. Ο εταιρικός φόρος εισοδήματος είναι ένας άμεσος φόρος επί των

εταιρικών κερδών. Όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ επιβάλλουν φόρο στα εταιρικά κέρδη. Ωστόσο, οι χώρες διαφέρουν ουσιαστικά ως προς τον τρόπο με τον οποίο ορίζουν το φορολογητέο εισόδημα και τον συντελεστή με τον οποίο εφαρμόζουν τον φόρο. Γενικά, ο εταιρικός φόρος εισοδήματος συγκεντρώνει λίγα έσοδα σε σύγκριση με άλλες πηγές. Μια πολύ μικρότερη πηγή φορολογικών εσόδων για τις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ είναι ο φόρος ακινήτων. Ο φόρος ακίνητης περιουσίας επιβάλλεται στην αξία της περιουσίας ενός ατόμου ή επιχείρησης. Άλλοι τύποι φόρων ακίνητης περιουσίας περιλαμβάνουν φόρους περιουσίας, δώρων και κληρονομιών, καθώς και φόρους καθαρής περιουσίας (Enache, 2021).

Εικόνα 13: Πηγές κρατικών εσόδων στις χώρες του ΟΟΣΑ

Tax Structures Vary Significantly Across OECD Countries

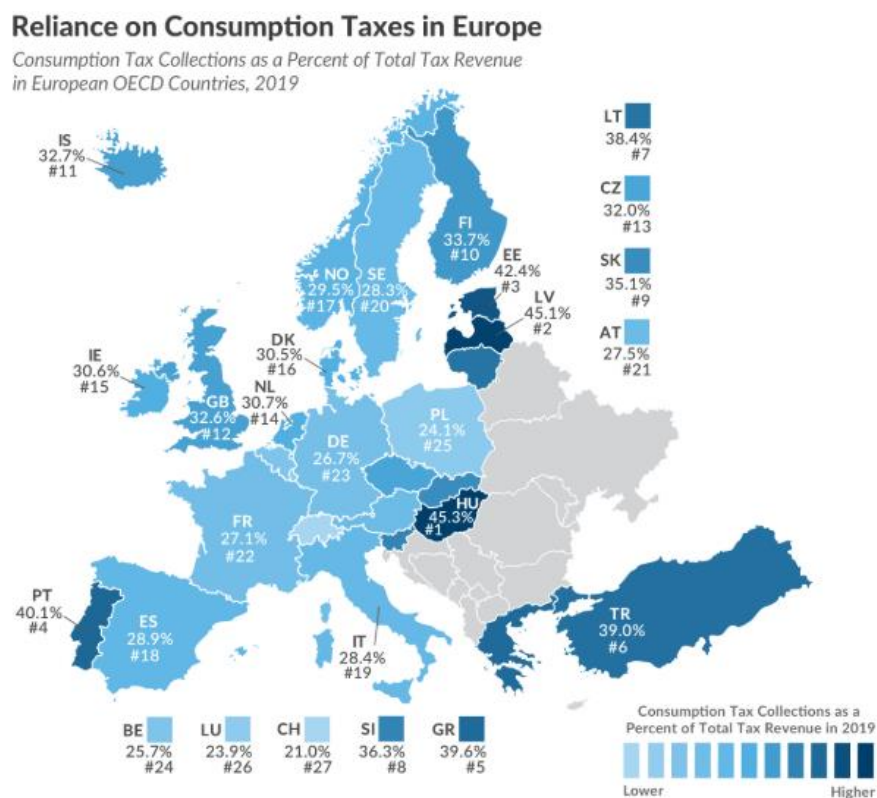
Sources of Tax Revenue, OECD Countries, 2019

Πηγή: Tax Foundation

Όσον αφορά την Ευρώπη, οι πηγές κρατικών εσόδων παρουσιάζουν κάποιες διακυμάνσεις. Χώρες όπως η Ελλάδα, η Εσθονία, η Λετονία, η Πορτογαλία και η Ουγγαρία βασίζονται έντονα στη φορολογία κατανάλωσης για την άντληση των φορολογικών τους εσόδων (Εικόνα 14). Όσον αφορά τους φόρους στα εταιρικά κέρδη παρατηρείται μεγαλύτερη εξάρτηση από αυτά στις σκανδιναβικές χώρες, στην Πορτογαλία, την Ελβετία, την Ολλανδία, το Βέλγιο και την Τσεχία (Εικόνα 15). Από τους φόρους εισοδήματος, οι σκανδιναβικές χώρες, καθώς και οι Ισλανδία, Αγγλία και Ιρλανδία, φαίνεται να βασίζονται περισσότερο τα έσοδά τους σε αυτούς (Εικόνα 16). Στους φόρους κοινωνικής ασφάλισης μεγαλύτερη εξάρτηση παρουσιάζουν οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης (Εικόνα 17). Τέλος, μεγάλη εξάρτηση από τους φόρους ακίνητης περιουσίας φαίνεται να έχουν η Ελλάδα, η Γαλλία, το Βέλγιο και η Αγγλία, που αντλούν σημαντικό μέρος των εσόδων τους σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης (Εικόνα 18).

Εικόνα 14: Εξάρτηση από τους φόρους κατανάλωσης στην Ευρώπη

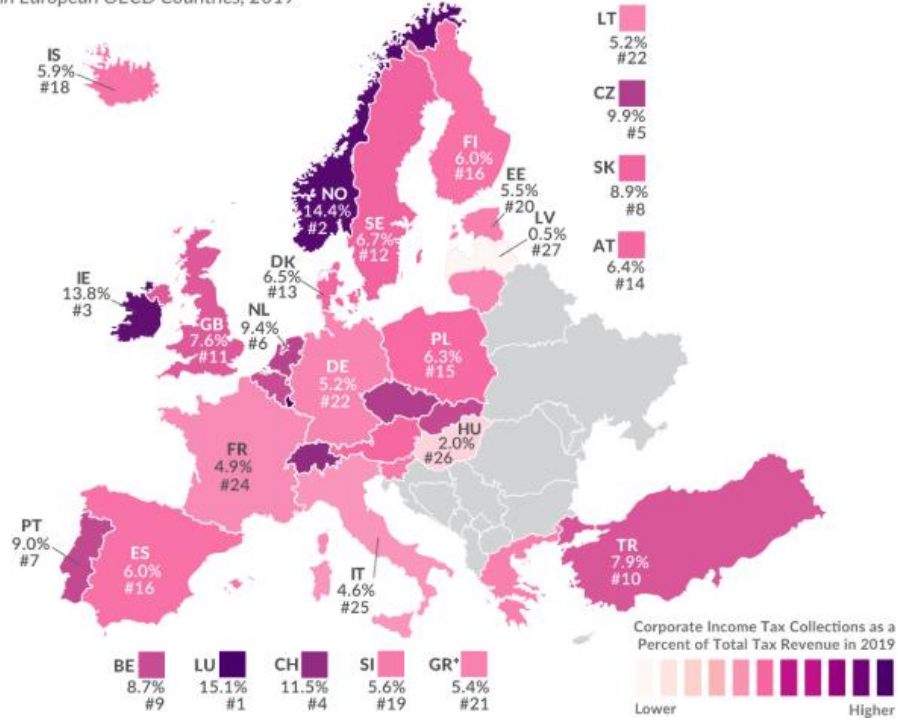

Πηγή: OECD

Εικόνα 15: Εξάρτηση από τους εταιρικούς φόρους στην Ευρώπη

Reliance on Corporate Income Taxes in Europe

Corporate Income Tax Collections as a Percent of Total Tax Revenue in European OECD Countries, 2019

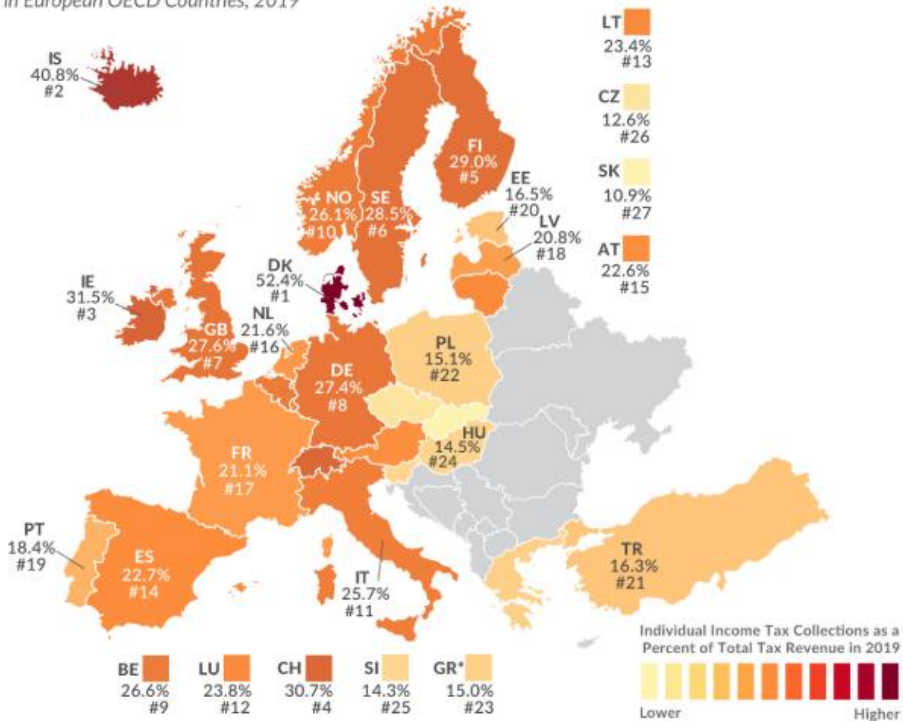

Πηγή: OECD

Εικόνα 16: Εξάρτηση από τους φόρους εισοδήματος στην Ευρώπη

Reliance on Individual Income Taxes in Europe

Individual Income Tax Collections as a Percent of Total Tax Revenue in European OECD Countries, 2019

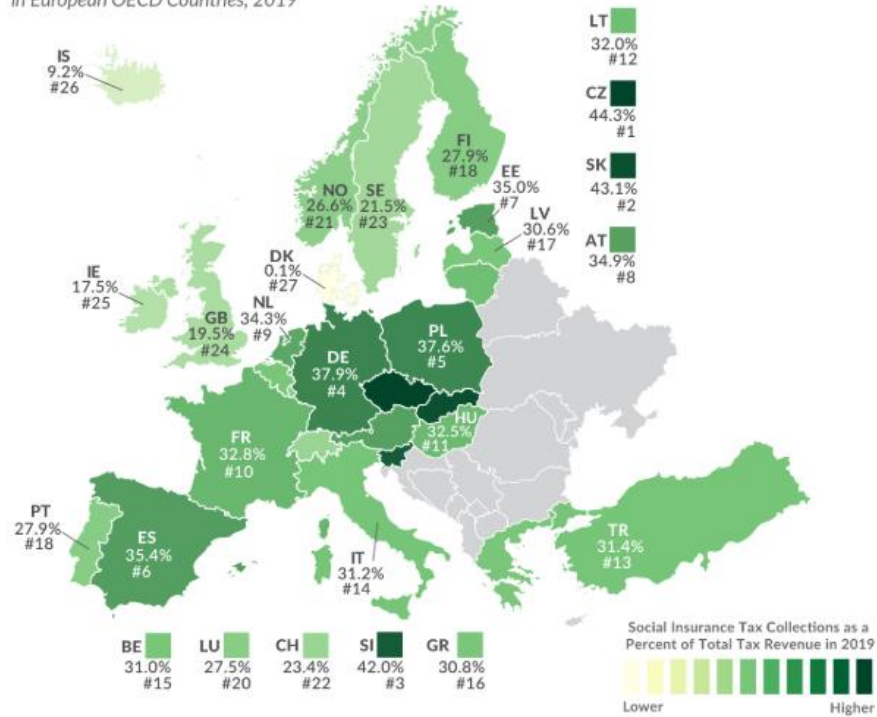

Πηγή: OECD

Εικόνα 17: Εξάρτηση από τους φόρους κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη

Reliance on Social Insurance Taxes in Europe

Social Insurance Tax Collections as a Percent of Total Tax Revenue in European OECD Countries, 2019

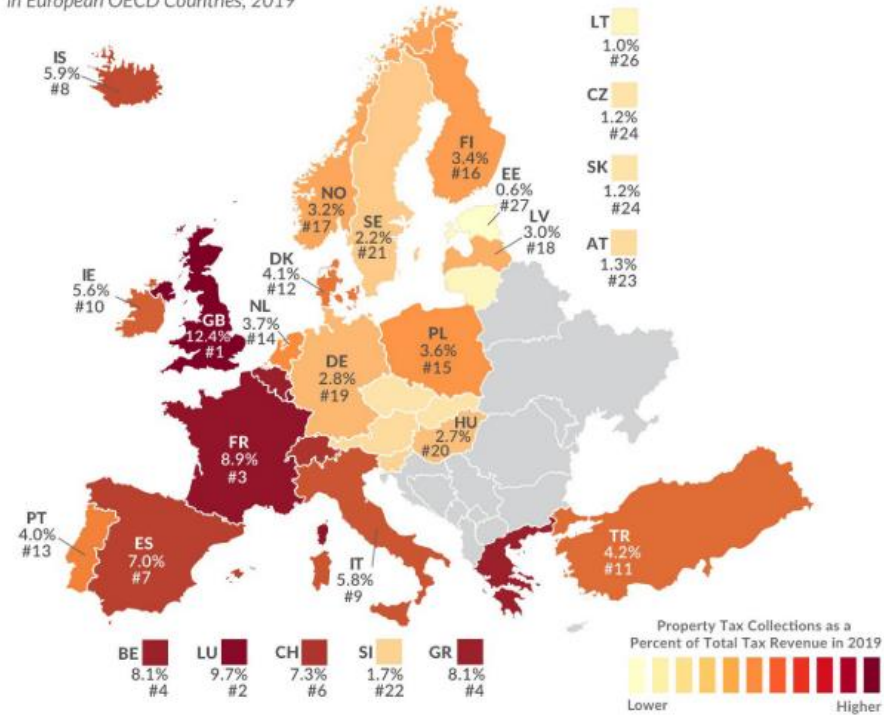

Πηγή: OECD

Εικόνα 18: Εξάρτηση από τους φόρους ακίνητης περιουσίας στην Ευρώπη

Reliance on Property Taxes in Europe

Property Tax Collections as a Percent of Total Tax Revenue in European OECD Countries, 2019

Πηγή: OECD

5. Φοροαποφυγή και Φοροδιαφυγή

Η ιδέα της προσπάθειας μείωσης των φορολογικών εξόδων ενός οργανισμού θεωρείται τόσο παλιά όσο και η αρχή της ίδιας της φορολογίας, καθώς οι οργανισμοί προσπαθούν πάντα να εκμεταλλευτούν τα κενά στην πολυπλοκότητα του υπάρχοντος φορολογικού συστήματος. Το παραδοσιακό κίνητρο για τέτοιες πρακτικές είναι η μείωση των δαπανών, αυξάνοντας έτσι τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης. Υπό αυτό το πρίσμα, η φοροαποφυγή θεωρούνταν πάντα ως προς το συμφέρον των μετόχων, καθώς αποσκοπεί στην αύξηση της αξίας (Zhu *et al.*, 2019). Πράγματι, σύμφωνα με μελέτη των Zhu *et al.*, (2019) η εταιρική φοροαποφυγή μεταφράζεται σε κερδοφορία ή μεγιστοποίηση αξίας, όταν η επιχείρηση έχει προς όφελός της μια ισορροπία τεχνογνωσίας και επαγγελματισμού από τη διοίκηση. Δεδομένου ότι ένας χαμηλός πραγματικός φορολογικός συντελεστής είναι ένδειξη υψηλότερης εταιρικής φοροαποφυγής σε μια επιχείρηση, τα ευρήματά υποδηλώνουν ότι η εταιρική φοροαποφυγή στην πραγματικότητα μεταφράζεται σε κερδοφορία και αξία (Zhu *et al.*, 2019).

Οι επιχειρήσεις που αποφεύγουν τους φόρους επηρεάζουν την αγοραία αξία τους τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, αυξάνοντας την κερδοφορία και την ανάπτυξη της επιχείρησης. Η έμμεση σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής και της αγοραίας αξίας μέσω της ανάπτυξης και στη συνέχεια της κερδοφορίας είναι θετική, επειδή οι καλές επιδόσεις ανάπτυξης μπορούν να αυξήσουν την ισχύ της αγοράς για να ενισχύσουν τα κέρδη και τη δημιουργία ρευστότητας (Chen, Cheok and Rasiah, 2016). Ειδικότερα για τις εισηγμένες εταιρείες οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές και επενδυτές βλέπουν με εύνοια εταιρείες που χρησιμοποιούν στρατηγικές βελτιστοποίησης φορολογίας και επενδύουν σε αυτές. Σύμφωνα με μελέτη των Chytis *et al.*, (2018), οι εταιρείες που είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος και πιο κερδοφόρες έχουν υψηλότερο πραγματικό φορολογικό συντελεστή και χαμηλότερες τάσεις φοροαποφυγής. Από την άλλη πλευρά, διαπίστωσαν σημαντική αρνητική συσχέτιση με την ιδιοκτησία, αποδεικνύοντας ότι οι εταιρείες με μεγαλύτερη συγκέντρωση στο μετοχικό τους κεφάλαιο έχουν χαμηλότερο πραγματικό φορολογικό συντελεστή και υψηλότερες τάσεις φοροαποφυγής (Chytis *et al.*, 2018). Με αυτόν τον τρόπο φαίνεται το όφελος της φοροαποφυγής στην εταιρεία, χωρίς καταστράτηγηση των τεχνικών αυτών από τη διοίκηση.

5.1 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή στις Επιχειρήσεις

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παρατηρείται σε όλους τους φόρους. Με την έννοια φοροδιαφυγή νοείται κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του υποκείμενου φόρου που έχει σα σκοπό την μείωση της νόμιμης φορολογικής υποχρέωσης και την αποφυγή πληρωμής φόρου. Στην Ελλάδα οι μέθοδοι φοροδιαφυγής είναι απλοί, αν και τελευταία αρχίζει η φοροδιαφυγή να αποκτά πιο περίπλοκες μορφές (Τζούμας, 2009).

Η φοροδιαφυγή στις επιχειρήσεις παρατηρείται όχι μόνο στους έμμεσους φόρους, αλλά και στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων. Η παράβαση της έκδοσης ή της λήψης εικονικών τιμολογίων είναι συνήθης στην ελληνική πραγματικότητα, μεταξύ κυρίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και στοχεύει στη μη καταβολή ή στη μείωση τόσο του φόρου εισοδήματος όσο και του ΦΠΑ, καθώς και στη λογιστική εμφάνιση εικονικών/πλασματικών ζημιών. Φοροδιαφυγή παρατηρείται και στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών που διενεργούν επιχειρήσεις σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. (Ernst & Young, 2016).

Η έννοια της φοροαποφυγής είναι συγγενής με την έννοια της φοροδιαφυγής, έτσι η φοροαποφυγή είναι η πλήρης ή μερική αποφυγή του φόρου. Επομένως, οι συνέπειες των δύο πράξεων (φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή) δεν διαφέρουν καθόλου μεταξύ τους. Διαφέρουν, όμως, σημαντικά από πολιτική και ηθική άποψη, γιατί στην φοροδιαφυγή υπάρχει καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου. Δηλαδή, κατά την φοροαποφυγή οι φορολογούμενοι αποφεύγουν την καταβολή του νόμου με τρόπο ο οποίος δεν επιφέρει κυρώσεις για τους ίδιους (Τζούμας, 2009).

Οι μεγάλες επιχειρήσεις βρίσκονται στο στόχαστρο των ελεγκτικών μηχανισμών παγκοσμίως για άσκηση, κατά κανόνα, πρακτικών φοροαποφυγής και όχι φοροδιαφυγής, καθώς επικρατεί η πεποίθηση πως οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν περισσότερες ευκαιρίες για αποδοτικότερο φορολογικό σχεδιασμό. Υπολογίζεται ότι περίπου το 60% του παγκόσμιου εμπορίου διεξάγεται εντός πολυεθνικών ομίλων, μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών. Τέτοιες συναλλαγές δημιουργούν προοπτικές φοροαποφυγής, καθώς καθιστούν ευχερέστερη τη μεταφορά φορολογητέων κερδών από το κράτος στο οποίο προέκυψαν, σε άλλα κράτη, που αποτελούν κατά κανόνα φορολογικούς παραδείσους, ώστε τα κέρδη αυτά να φορολογηθούν με πολύ χαμηλότερο συντελεστή από αυτόν με τον οποίο θα επιβαρύνονταν εάν φορολογούνταν στο κράτος όπου εξαρχής προέκυψαν (Ernst & Young, 2016). Αυτή η κατάσταση έχει οδηγήσει τις κυβερνήσεις των κρατών να ανταγωνίζονται μεταξύ τους με

σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη φορολογία εταιρειών, για την προσέλκυση των εταιρικών κερδών, λόγω ευνοϊκότερου φορολογικών συντελεστών, για να επωφεληθεί η χώρα τους (Devereux, Lockwood and Redoano, 2008).

5.2 Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την έρευνα Ernst & Young, (2016) οι βασικοί παράγοντες που συντελούν στην εμφάνιση και στην εξέλιξη της φοροδιαφυγής αποτελούν η φορολογική πολιτική και το πολιτικό περιβάλλον της χώρας. Η πολυνομία – πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, η ανασφάλεια δικαίου που δημιουργείται τόσο στους φορολογουμένους όσο και στους υπαλλήλους της Φορολογικής Διοίκησης κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, η συνεχόμενη αύξηση του φορολογικού βάρους και η μη ύπαρξη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου, συγκαταλέγονται στις βασικότερες αιτίες της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Επίσης, σημαντικό ρόλο παίζουν οι τεχνολογικές αιτίες, λόγω της έλλειψης τεχνολογικής οργάνωσης της Φορολογικής Διοίκησης, που δεν χαρακτηρίζεται για τη συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων, ενώ διαχρονικά παρουσιάζεται ανεπαρκής ως προς τη συστηματική συλλογή, την οργάνωση και την επεξεργασία πληροφοριών που τίθενται στη διάθεσή της (Ernst & Young, 2016). Αυτό φαίνεται να διορθώνεται προς τη σωστή κατεύθυνση τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, επειδή η ηλεκτρονική μηχανοργάνωση της Φορολογικής Διοίκησης (και της ελληνικής διοίκησης εν γένει) δεν μετρά πολλά χρόνια στην ελληνική πραγματικότητα, τα αποτελέσματα στην αντιμετώπιση του φαινομένου θα φανούν στα επόμενα χρόνια. Ακόμη, σύμφωνα με τη έρευνα Ernst & Young, (2016), οι γραφειοκρατικές / οργανωτικές αιτίες συμβάλουν και αυτές με τη σειρά τους στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Μία από τις αιτίες της αναποτελεσματικής λειτουργίας της Διοίκησης, που συνακόλουθα οδηγεί στον μη έγκαιρο και ελλιπή εντοπισμό των φορολογικών παραβάσεων και περιστατικών φοροδιαφυγής, είναι η οργάνωση του δημοσίου τομέα, με πάρα πολλές εσωτερικές διαδικασίες προκειμένου να δράσει η Φορολογική Διοίκηση, με αρμοδιότητες διασκορπισμένες σε διάφορες υπηρεσίες και φορείς, ακόμη και μεταξύ διαφορετικών Υπουργείων (Ernst & Young, 2016).

Στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής συμβάλουν γενικότερες διαρθρωτικές αιτίες. Διαχρονικά, η Ελλάδα παρουσιάζει υπερβολικά υψηλό αριθμό αυτοαπασχολουμένων και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Η διάρθρωση αυτή δυσχεραίνει τη δυνατότητα φορολογικού

ελέγχου, διότι ο έλεγχος και η τεκμηρίωση των αντίστοιχων εισοδημάτων αποτελούν εξαιρετικά περίπλοκη και δύσκολη διαδικασία, ενώ συγχρόνως ευνοούν την απόκρυψη εισοδημάτων εκ μέρους των αυτοαπασχολουμένων. Τέλος, καθοριστικό παράγοντα στην άνθηση της φοροδιαφυγής συνιστούν οι πολιτισμικές αιτίες, η φορολογική κουλτούρα και η γενικότερη πεποίθηση των πολιτών ως προς το κράτος και την ανταποδοτικότητά του, αλλά και ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους απέναντι σε αυτό (Ernst & Young, 2016).

5.3 Αντιμετώπιση Φοροδιαφυγής και Ενίσχυση Επιχειρήσεων

Τα νομικά πρόσωπα είναι εκείνα που, κατά κύριο λόγο, μετέρχονται πρακτικές φοροαποφυγής, μέσω του φορολογικού σχεδιασμού. Εξαιτίας της παγκόσμιας πλέον δραστηριοποίησης ομίλων εταιρειών και της πραγματοποίησης διασυνοριακών ενδοομιλικών συναλλαγών, κρίθηκε σκόπιμη η συλλογική/παγκόσμια αντιμετώπιση του προβλήματος, αντί της μεμονωμένης αντιμετώπισής του ανά χώρα (Ernst & Young, 2016). Την τελευταία δεκαετία στις χώρες του ΟΑΣΑ έχουν πραγματοποιηθεί πρωτοβουλίες για την πρόληψη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, καθώς και την εξάλειψη της διπλής φορολόγησης. Οι δράσεις αυτές έχουν αλλάξει σημαντικά το διεθνές φορολογικό τοπίο και αναμένεται να οδηγήσουν σε εξονυχιστικούς ελέγχους και σε αυξημένες απαιτήσεις διαφάνειας για τους πολυεθνικούς ομίλους επιχειρήσεων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει αναπτυχθεί αντίστοιχη δράση, μέσω της υιοθέτησης του «πακέτου κατά της φοροαποφυγής» από την Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό να αντιμετωπιστούν ομοιόμορφα οι προκλήσεις με τις οποίες βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., εξαιτίας του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και της καταπολέμησης των πρακτικών φοροαποφυγής, με τη μεταφορά κερδών σε φορολογικούς παραδείσους εκτός της ενιαίας αγοράς (Ernst & Young, 2016).

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που ωθούν κυρίως τις επιχειρήσεις σε πρακτικές βελτίωσης φορολογικού εισοδήματος με τεχνικές φοροδιαφυγής. Αυτό συμβαίνει καθώς βελτιώνει την κερδοφορία αλλά και τη ρευστότητα και κατ' επέκταση την ανάπτυξη και τη συνολική αξία της εταιρείας. Προς αυτήν κατεύθυνση κινούνται πολλά μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροαποφυγής, με ταυτόχρονη κινητοποίηση των επιχειρήσεων για βελτίωση της κερδοφορίας τους. Σύμφωνα με έρευνα της διαΝΕΟσις, (Ernst & Young, 2016), σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, η μείωση συντελεστών φορολογίας και μη

επιβολή έκτακτων / επιπρόσθετων φόρων στα δηλωθέντα εισοδήματα, βοηθά τόσο στην αύξηση των κρατικών εσόδων, όσο και στην βελτίωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων. Όσο υψηλότεροι είναι οι συντελεστές φορολόγησης, τόσο μεγαλύτερο είναι το όφελος του φορολογουμένου να αποφύγει την πληρωμή του φόρου. Καθίσταται ολοφάνερη η αντιστρόφως ανάλογη σχέση φορολογικών συντελεστών και εσόδων, με την αύξηση των πρώτων να μειώνονται τα δημόσια έσοδα. Η αύξηση των φόρων επιφέρει τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που αναμένονται, ενώ τα έσοδα που τελικά συλλέγει το κράτος είναι λιγότερα και από εκείνα που συνέλεγε με τους προηγούμενους –μειωμένους– συντελεστές. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι η υπερφορολόγηση οδηγεί στην απομάκρυνση των επιχειρήσεων και των επενδύσεων (Ernst & Young, 2016). Έτσι, η μείωση εταιρικών φορολογικών συντελεστών βοηθά τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, καθώς και στην εισπραξιμότητα των φόρων.

Λύση στο πρόβλημα της φοροδιαφυγής δίνουν επίσης η επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και η χρήση του πλαστικού χρήματος. Κάθε ηλεκτρονική συναλλαγή αφήνει το φορολογικό της αποτύπωμα, διευκολύνοντας έτσι τόσο την προσπάθεια αύξησης των φορολογικών εσόδων, όσο και την ενίσχυση της διαφάνειας και του ελέγχου, καθώς και τον δραστικό και αποτελεσματικότερο περιορισμό της φοροδιαφυγής. Η υιοθέτηση ηλεκτρονικής τιμολόγησης και ηλεκτρονικών βιβλίων συνιστά ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια της Φορολογικής Διοίκησης για την ουσιαστική πάταξη της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής, καθώς μέσω αυτής μπορούν να εντοπιστούν οι αδήλωτες συναλλαγές, αλλά και τα πλαστά και εικονικά φορολογικά στοιχεία (Ernst & Young, 2016). Παρά το αυξημένο κόστος μετάβασης και αλλαγής σε τέτοιου είδους συστήματα, τα μακροπρόθεσμα οφέλη στα φορολογικά έσοδα είναι πολλαπλάσια. Ταυτόχρονα, δίνεται ένα πιο δίκαιο επιχειρηματικό περιβάλλον για ανάπτυξη με την αντιμετώπιση του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, στις σχετικές προτάσεις αντιμετώπισης του φαινομένου συγκαταλέγεται η καλύτερη οργάνωση των φορολογικών αρχών, η τεχνολογική οργάνωση (Εκσυγχρονισμός Φορολογικής Διοίκησης / Δημιουργία Ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης), η κατάλληλη εκπαίδευση / κατάρτιση υπαλλήλων φορολογικής διοίκησης, καθώς και η αύξηση αποδοχών υπαλλήλων φορολογικής διοίκησης και τιμωρία φαινομένων διαφθοράς, μέσω της δημιουργίας αντικινήτρων διαφθοράς. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, κρίνεται αναγκαία η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος, οι διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή των επιχειρήσεων και αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου

και η δημιουργία φορολογικής συνείδησης (Ernst & Young, 2016). Με αυτές τις πρακτικές και βελτιωτικές ενέργειες το φαινόμενο της φοροαποφυγής αλλά και της φοροδιαφυγής θα μειωθεί ενώ ταυτόχρονα θα βελτιωθεί η συνάρτηση κερδοφορίας της επιχείρησης.

5.4 Μεταφορά κερδών και στρατηγικές βελτιστοποίησης φορολογίας

Η μεταφορά κερδών αναφέρεται σε στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού που εκμεταλλεύονται τα κενά και τις αναντιστοιχίες στους φορολογικούς κανόνες για να μεταφέρουν τεχνητά κέρδη σε τοποθεσίες χαμηλής ή μη φορολογίας όπου υπάρχει μικρή ή καθόλου οικονομική δραστηριότητα ή για να διαβρώσουν τις φορολογικές βάσεις μέσω εκπιπτόμενων πληρωμών, όπως τόκοι ή δικαιώματα. Αυτό υπονομεύει τη δικαιοσύνη και την ακεραιότητα των φορολογικών συστημάτων, επειδή οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις τεχνικές για να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των επιχειρήσεων που λειτουργούν σε εγχώριο επίπεδο. Επιπλέον, όταν οι φορολογούμενοι βλέπουν πολυεθνικές εταιρείες να αποφεύγουν νόμιμα τον φόρο εισοδήματος, υπονομεύει την εθελοντική συμμόρφωση όλων των φορολογουμένων. Η μεταφορά κερδών είναι μείζονος σημασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες λόγω της μεγάλης εξάρτησής τους από τον φόρο εισοδήματος εταιρειών, ιδίως από πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή φορολογική ατζέντα είναι σημαντική για να διασφαλιστεί ότι λαμβάνουν υποστήριξη για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων αναγκών τους και μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά στη διαδικασία καθορισμού προτύπων για τους διεθνείς φόρους.

Σύμφωνα με το ΟΟΣΑ, η διάβρωση βάσης και η μετατόπιση κερδών (Base erosion and profit shifting - BEPS) αναφέρεται σε στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού που χρησιμοποιούνται από πολυεθνικές επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται τα κενά και τις αναντιστοιχίες στους φορολογικούς κανόνες για να αποφύγουν την πληρωμή φόρων. Η μεγαλύτερη εξάρτηση των αναπτυσσόμενων χωρών από τον φόρο εισοδήματος εταιρειών σημαίνει ότι υποφέρουν δυσανάλογα από το BEPS. Οι πρακτικές BEPS κοστίζουν στις χώρες 100-240 δισεκατομμύρια δολάρια σε χαμένα έσοδα ετησίως. Συνεργαζόμενοι στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ/G20 Inclusive Framework για το BEPS, 141 χώρες και δικαιοδοσίες συνεργάζονται για την εφαρμογή 15 μέτρων για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής, τη βελτίωση της συνοχής των διεθνών φορολογικών κανόνων και τη διασφάλιση ενός πιο διαφανούς

φορολογικού περιβάλλοντος. Οι χώρες διαθέτουν πλέον τα εργαλεία για να εξασφαλίσουν ότι τα κέρδη φορολογούνται όπου εκτελούνται οικονομικές δραστηριότητες που παράγουν τα κέρδη και όπου δημιουργείται αξία. Αυτά τα εργαλεία παρέχουν επίσης στις επιχειρήσεις μεγαλύτερη βεβαιότητα, μειώνοντας τις διαφορές σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών φορολογικών κανόνων και τυποποιώντας τις απαιτήσεις συμμόρφωσης.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ και της G20 μαζί με τις αναπτυσσόμενες χώρες που συμμετέχουν στην εφαρμογή του πακέτου BEPS και στη συνεχή ανάπτυξη των διεθνών προτύπων anti-BEPS θεσπίζουν ένα σύγχρονο διεθνές φορολογικό πλαίσιο για να εξασφαλίσουν ότι τα κέρδη φορολογούνται όπου σημειώνεται οικονομική δραστηριότητα και δημιουργία αξίας. Εκτελούνται εργασίες για την υποστήριξη όλων των χωρών που ενδιαφέρονται να εφαρμόσουν και να εφαρμόσουν τους κανόνες με συνεπή και συνεκτικό τρόπο, ιδίως εκείνες για τις οποίες η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι σημαντικό ζήτημα.

6. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2021 η Ελλάδα βρίσκεται στην 29^η θέση ανάμεσα σε 37 χώρες ως προς την φορολογία της. Ενώ στη φορολογία εισοδήματος και στη φορολογία μερισμάτων παραμένει ανταγωνιστική με σχετικά χαμηλούς συντελεστές εισοδήματος, υστερεί στην εταιρική φορολογία και στην φορολογία ακινήτων. Τα ευρήματα αυτά στηρίζονται στην πολυπλοκότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος που ακόμη και αν γραφειοκρατικά έχουν απλοποιηθεί οι διαδικασίες, με την εγκαθίδρυση σύγχρονων συστημάτων, υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος να καλυφθεί, καθώς οι υπόλοιπες χώρες αναπτύσσονται με γρηγορότερους ρυθμούς από την Ελλάδα.

Ωστόσο, ο τομέας που υστερεί σημαντικά η Ελλάδα είναι η φορολογία κατανάλωση με σχετικά υψηλούς συντελεστές ΦΠΑ. Αυτό δυσχεραίνει την κατανάλωση και μειώνει τους ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, καθώς σημαντικό μέρος του εισοδήματος των καταναλωτών κατά την αγορά ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας δαπανάται σε έμμεσους φόρους, όπως ο ΦΠΑ. Σύμφωνα με την ανάλυση της εργασίας, παρόλο που στους υπόλοιπους φορολογικούς συντελεστές γίνεται προσπάθεια να μειώνονται σταδιακά, παρέχοντας περισσότερο ελεύθερο διαθέσιμο εισόδημα, ο ΦΠΑ στην Ελλάδα παραμένει σταθερός χωρίς σημάδια μείωσης, γεγονός αρκετά ανησυχητικό.

Ακολουθώντας την παραπάνω λογική, οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε τεχνικές βελτιστοποίησης φορολογίας σε μια προσπάθεια να προστατέψουν μεγάλο μέρος της κερδοφορίας τους. Εξαιτίας των πολλαπλών προοδευτικών φορολογικών συντελεστών, καθώς και του περίπλοκου φορολογικού νόμου, οι επιχειρήσεις αρκετές φορές προβαίνουν σε φοροαποφυγή με διάφορες τεχνικές ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που παρανομούν φοροδιαφεύγοντας. Αυτό αποτελεί πλήγμα στα έσοδα των κρατικών ταμείων και ταυτόχρονα αυξάνει τον λειτουργικό και νομικό κίνδυνο της εταιρείας, καθώς κινδυνεύει με πρόστιμα και διακοπή λειτουργίας. Έτσι, αυξάνεται η αβεβαιότητα λόγω των υψηλών φορολογικών συντελεστών της χώρας στην εταιρική κερδοφορία.

Βιβλιογραφία

1. Bunn, D. and Elke, A. (2021) *International Tax Competitiveness Index 2021*, Tax Foundation. Washington, D.C. doi: 10.4135/9781483381503.n636.
2. Chamley, C. (1986) 'Optimal Taxation of Capital Income in General Equilibrium with Infinite Lives', *Econometrica*, 54(3), p. 607. doi: 10.2307/1911310.
3. Chen, Z., Cheok, C. K. and Rasiah, R. (2016) 'Corporate tax avoidance and performance: Evidence from China's listed companies', *Institutions and Economies*, 8(3), pp. 61–83.
4. Chytis, Evangelos *et al.* (2018) 'Tax avoidance and corporate governance attributes: evidence from listed companies in Greece', in *15th International Conference on Enterprise, Systems, Accounting, Logistics and Management (15th ICESALM 2018)*, pp. 24–26. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/326128323>.
5. Devereux, M. P., Lockwood, B. and Redoano, M. (2008) 'Do countries compete over corporate tax rates?', *Journal of Public Economics*, 92(5–6), pp. 1210–1235. doi: 10.1016/j.jpubeco.2007.09.005.
6. Enache, C. (2021) 'Sources of government revenue in the OECD', *Fiscal Fact*, (748), pp. 1–8. Available at: http://taxfoundation.org/sites/taxfoundation.org/files/docs/TaxFoundation_FF465.pdf.
7. Ernst & Young (2016) *Tax evasion in Greece: Causes, extent and proposals to combat it*. Αθήνα.
8. Fuest, C. and Weichenrieder, A. (2002) *TAX COMPETITION AND PROFIT SHIFTING: ON THE RELATIONSHIP BETWEEN PERSONAL AND CORPORATE TAX RATES*. 781. Mons.
9. Kenneth, J. (1985) 'www.econstor.eu', *Journal of Public Economics*, 28(1), pp. 59–83.
10. Locher, T. (2021) *Recent Changes in Corporate Income Tax Rates in Europe, 2018-2021*, Tax Foundation. Available at: <https://taxfoundation.org/corporate-tax-trends-europe-2021/>.
11. Lundberg, J. and Nathell, J. (2021) 'Taxing Capital – an International Comparison FISCAL', *Fiscal Fact*, (763).
12. Straub, L. and Werning, I. (2019) 'Positive Long Run Capital Taxation: Chamley-Judd Revisited', *American Economic Review*, 110(January), pp. 86–119.
13. Tax Foundation (2020) 'Corporate Tax Rates Around the World', *Fiscal Fact*, (738), pp.

1–18. Available at: <https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/#Changes%0Ahttps://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/>.

14. Zhu, N. *et al.* (2019) 'Corporate Tax Avoidance and Firm Profitability', *European Scientific Journal ESJ*, 15(7), pp. 61–70. doi: 10.19044/esj.2019.v15n7p61.

15. Τζούμας, Ν. (2009) *Πολυπλοκότητα ελληνικού φορολογικού συστήματος, φοροδιαφυγή, παραοικονομία και φορολογική συνείδηση - Η περίπτωση του νομού Θεσπρωτίας από τη σκοπιά των επαγγελματιών (Λογιστών - Εφοριακών)*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Available at: https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13721/1/Tzoumas_Msc2010.pdf.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Individual Tax Component of the *International Tax Competitiveness Index* between 2019 and 2021 (for all OECD countries)

OECD Country	2019 Rank	2020 Rank	2021 Rank	Change from 2020 to 2021
Australia (AU)	16	17	17	0
Austria (AT)	31	31	32	-1
Belgium (BE)	9	10	11	-1
Canada (CA)	27	27	27	0
Chile (CL)	25	35	35	0
Colombia (CO)	1	1	2	-1
Czech Republic (CZ)	4	4	4	0
Denmark (DK)	35	34	34	0
Estonia (EE)	2	2	1	1
Finland (FI)	26	25	25	0
France (FR)	36	36	37	-1
Germany (DE)	29	28	28	0
Greece (GR)	11	11	10	1
Hungary (HU)	10	9	9	0
Iceland (IS)	34	33	36	-3
Ireland (IE)	30	29	30	-1
Israel (IL)	37	37	29	8
Italy (IT)	33	32	33	-1
Japan (JP)	23	22	21	1
Korea (KR)	24	24	24	0
Latvia (LV)	7	6	5	1
Lithuania (LT)	5	8	7	1
Luxembourg (LU)	19	19	20	-1
Mexico (MX)	17	16	16	0
Netherlands (NL)	22	23	22	1
New Zealand (NZ)	6	5	6	-1
Norway (NO)	15	15	13	2
Poland (PL)	12	12	12	0
Portugal (PT)	32	30	31	-1
Slovak Republic (SK)	3	3	3	0
Slovenia (SI)	14	14	14	0
Spain (ES)	18	18	19	-1
Sweden (SE)	20	20	18	2
Switzerland (CH)	13	13	15	-2
Turkey (TR)	8	7	8	-1
United Kingdom (GB)	21	21	23	-2

Source: 2021 *International Tax Competitiveness Index*.

Εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές σε όλο τον κόσμο, 2021, σύμφωνα με το Tax Foundation

Country	Corporate Tax Rate
Afghanistan	20.00%
Aland Islands	20.00%
Albania	15.00%
Algeria	26.00%
American Samoa	34.00%
Andorra	10.00%
Angola	25.00%
Anguilla	0.00%
Antigua and Barbuda	25.00%
Argentina	35.00%
Armenia	18.00%
Aruba	25.00%
Australia	30.00%
Austria	25.00%
Azerbaijan	20.00%
Bahamas	0.00%
Bahrain	0.00%
Bangladesh	32.50%
Barbados	5.50%
Belarus	18.00%
Belgium	25.00%
Belize	25.00%
Benin	30.00%
Bermuda	0.00%
Bhutan	25.00%
Bolivia (Plurinational State of)	25.00%
Bonaire, Sint Eustatius and Saba	25.00%
Bosnia and Herzegovina	10.00%
Botswana	22.00%
Brazil	34.00%
British Virgin Islands	0.00%
Brunei Darussalam	18.50%
Bulgaria	10.00%
Burkina Faso	28.00%
Burundi	30.00%
Cabo Verde	22.00%
Cambodia	20.00%
Cameroon	33.00%
Canada	26.47%
Cayman Islands	0.00%

Central African Republic	30.00%
Chad	35.00%
Chile	15.00%
China	25.00%
China, Hong Kong Special Administrative Region	16.50%
China, Macao Special Administrative Region	12.00%
Colombia	31.00%
Comoros	50.00%
Congo	28.00%
Cook Islands	20.00%
Costa Rica	30.00%
Cote d'Ivoire	25.00%
Croatia	18.00%
Cuba	35.00%
Curacao	22.00%
Cyprus	12.50%
Czechia	19.00%
Democratic Republic of the Congo	30.00%
Denmark	22.00%
Djibouti	25.00%
Dominica	25.00%
Dominican Republic	27.00%
Ecuador	25.00%
Egypt	22.50%
El Salvador	30.00%
Equatorial Guinea	35.00%
Eritrea	30.00%
Estonia	20.00%
Ethiopia	30.00%
Falkland Islands (Malvinas)	26.00%
Faroe Islands	18.00%
Fiji	20.00%
Finland	20.00%
France	28.41%
French Polynesia	25.00%
Gabon	30.00%
Gambia	27.00%
Georgia	15.00%
Germany	29.90%
Ghana	25.00%
Gibraltar	12.50%
Greece	24.00%

Greenland	26.50%
Grenada	28.00%
Guam	21.00%
Guatemala	25.00%
Guernsey	0.00%
Guinea	35.00%
Guinea-Bissau	25.00%
Guyana	25.00%
Haiti	30.00%
Honduras	25.00%
Hungary	9.00%
Iceland	20.00%
India	30.00%
Indonesia	22.00%
Iran (Islamic Republic of)	25.00%
Iraq	15.00%
Ireland	12.50%
Isle of Man	0.00%
Israel	23.00%
Italy	27.81%
Jamaica	25.00%
Japan	29.74%
Jersey	0.00%
Jordan	20.00%
Kazakhstan	20.00%
Kenya	30.00%
Kiribati	30.00%
Kosovo, Republic of	10.00%
Kuwait	15.00%
Kyrgyzstan	10.00%
Lao People's Democratic Republic	20.00%
Latvia	20.00%
Lebanon	17.00%
Lesotho	25.00%
Liberia	25.00%
Libya	20.00%
Liechtenstein	12.50%
Lithuania	15.00%
Luxembourg	24.94%
Madagascar	20.00%
Malawi	30.00%
Malaysia	24.00%

Maldives	15.00%
Mali	30.00%
Malta	35.00%
Mauritania	25.00%
Mauritius	15.00%
Mexico	30.00%
Micronesia (Federated States of)	30.00%
Monaco	26.50%
Mongolia	25.00%
Montenegro	9.00%
Montserrat	30.00%
Morocco	31.00%
Mozambique	32.00%
Myanmar	25.00%
Namibia	32.00%
Nauru	25.00%
Nepal	25.00%
Netherlands	25.00%
New Caledonia	30.00%
New Zealand	28.00%
Nicaragua	30.00%
Niger	30.00%
Nigeria	30.00%
Niue	30.00%
Northern Mariana Islands	21.00%
Norway	22.00%
Oman	15.00%
Pakistan	29.00%
Panama	25.00%
Papua New Guinea	30.00%
Paraguay	10.00%
Peru	29.50%
Philippines	30.00%
Poland	19.00%
Portugal	31.50%
Puerto Rico	37.50%
Qatar	10.00%
Republic of Korea	27.50%
Republic of Moldova	12.00%
Romania	16.00%
Russian Federation	20.00%
Rwanda	30.00%

Saint Barthelemy	0.00%
Saint Helena	25.00%
Saint Kitts and Nevis	33.00%
Saint Lucia	30.00%
Saint Martin (French Part)	35.00%
Saint Vincent and the Grenadines	30.00%
Samoa	27.00%
San Marino	17.00%
Sao Tome and Principe	25.00%
Saudi Arabia	20.00%
Senegal	30.00%
Serbia	15.00%
Seychelles	33.00%
Sierra Leone	30.00%
Singapore	17.00%
Sint Maarten (Dutch part)	35.00%
Slovakia	21.00%
Slovenia	19.00%
Solomon Islands	30.00%
South Africa	28.00%
South Sudan	25.00%
Spain	25.00%
Sri Lanka	24.00%
State of Palestine	15.00%
Sudan	35.00%
Suriname	36.00%
Swaziland	27.50%
Sweden	20.60%
Switzerland	19.70%
Syrian Arab Republic	28.00%
Taiwan	20.00%
Tajikistan	23.00%
Thailand	20.00%
The former Yugoslav Republic of Macedonia	10.00%
Timor-Leste	10.00%
Togo	27.00%
Tokelau	0.00%
Tonga	25.00%
Trinidad and Tobago	30.00%
Tunisia	15.00%
Turkey	20.00%
Turkmenistan	8.00%

Turks and Caicos Islands	0.00%
Uganda	30.00%
Ukraine	18.00%
United Arab Emirates	0.00%
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	19.00%
United Republic of Tanzania	30.00%
United States of America	25.75%
United States Virgin Islands	23.10%
Uruguay	25.00%
Uzbekistan	7.50%
Vanuatu	0.00%
Venezuela (Bolivarian Republic of)	34.00%
Viet Nam	20.00%
Wallis and Futuna Islands	0.00%
Yemen	20.00%
Zambia	35.00%
Zimbabwe	24.72%

